

COMPAREIXENÇA FUNDACIÓ CATALUNYA EUROPA

CANVI CLIMÀTIC I TERRITORI AL MEDITERRANI IBÈRIC

EFACTES, ESTRATÈGIES I POLÍTIQUES PÚBLIQUES

29.04.2025 | COMISSIÓ DE TRANSICIÓ ECOLÒGICA (CTE)
PARLAMENT DE CATALUNYA

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

ANTECEDENTS I PRESENTACIÓ

Els dies 30 i 31 de gener es va celebrar a València la I Conferència d'Experts sobre Canvi Climàtic i Territori a la Mediterrània Ibèrica. L'encontre fou convocat per la Universitat de València després de la tragèdia de la DANA del dia 29 d'octubre passat i aplegà uns 70 experts procedents de les universitats de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, Múrcia i Andalusia.

S'hi varen debatre un total de 13 ponències, al final de cadascuna de les quals es formularen 5 o 6 recomanacions. El resultat de l'encontre consistí doncs en un conjunt de prop de cent recomanacions als poders públics i a la societat. Aquestes recomanacions han estat trameses per la rectora de la Universitat de València als Parlaments autonòmics de l'àmbit mediterrani i a les Corts Generals de l'Estat per tal que aquests, si ho consideren oportú, puguin conèixer-les i, si s'escau, tenir-les en compte en la seva tasca legislativa i d'impuls de l'acció pública.

Fruit d'aquesta iniciativa, des de la **Fundació Catalunya Europa**, que ha participat en la **Conferència de València**, va proposar al **Parlament de Catalunya** celebrar una compareixença en la que aquestes recomanacions poguessin ser exposades. Participem en la compareixença el **Dr. Javier Martín Vide**, geògraf i climatòleg, catedràtic emèrit de la UB que ha treballat amb l'IPCC, i **Oriol Nel·lo Colom**, professor del Departament de Geografia de la UAB.

CONTEXT: EL CANVI CLIMÀTIC I EL TERRITORI EN L'ARC MEDITERRANI

Tots tenim present que el canvi climàtic constitueix un dels reptes més peremptoris als que han de fer front les societats contemporànies. Els seus impactes transcendeixen els aspectes ambientals per afectar profundament les condicions de vida, el desenvolupament econòmic i la geopolítica a escala global.

A la Mediterrània, aquesta problemàtica adquireix una rellevància especial degut a la conjunció de tres factors: es tracta d'una de les regions més sensibles als efectes del canvi climàtic, compta amb una gran pressió antròpica i pateix una intensa exposició a fenòmens meteorològics extrems.

La regió Mediterrània s'està escalfant un 20% més ràpidament que la mitjana global, amb temperatures de l'aire que ja han superat en 1,5 °C els nivells preindustrials. En el mar Mediterrani, l'escalfament avança a un ritme dues o tres vegades superior al d'altres espais marins. D'aquesta dinàmica es deriven un conjunt de problemes que vostès coneixen bé: l'augment del nivell del mar, la freqüència dels incendis forestals, les onades de calor freqüents i duradores, així com l'increment d'esdeveniments extrems, com la perllongada sequera que hem patit recentment i la concentració de les precipitacions en episodis de gran intensitat. D'altra banda, l'ús intensiu del territori augmenta l'exposició al risc i la vulnerabilitat per als béns i les persones. En són bona mostra episodis recents com les inundacions que van afectar diversos municipis de Llevant a Mallorca (2018), el temporal Glòria a Catalunya (2020) i de manera especialment dramàtica, la DANA de València (2024).

Davant d'aquesta circumstància, **resulta imprescindible adoptar les mesures per mitigar les causes del canvi climàtic i per adaptar-se als seus efectes**. Com els dèiem, la Conferència de València ha emès 93 recomanacions que figuren en el document que hem lliurat a la Comissió Parlamentària i estan a la seva disposició. Tanmateix, ens hem permès de triar-ne 10 que voldríem sotmetre a la seva consideració per si resulten d'alguna utilitat a les tasques que la Comissió i el Parlament desenvolupen.

CREAR L'OBSERVATORI DEL CANVI CLIMÀTIC I ELS RISCOS METEOROLÒGICS A L'ARC MEDITERRANI

La particular exposició a les dinàmiques del Canvi Climàtic d'aquesta regió fa convenient la creació d'un **Observatori** capaç de monitoritzar l'evolució, els riscos i els impactes del canvi climàtic en l'Arc Mediterrani, com els que ja existeixen en d'altres àrees especialment sensibles.

L'Observatori hauria de monitoritzar el territori de Catalunya, Comunitat Valenciana, Regió de Múrcia, Andalusia i Illes Balears per a l'estudi i prevenció dels riscos meteorològics en el context del canvi climàtic. La seva funció hauria de ser **efectuar el seguiment de les previsions de l'IPCC** per aquesta àrea, així com **promoure la consciència cívica** i el **seguiment de les recomanacions científiques** al respecte.

ACTUALITZAR I ADEQUAR EL PLANEJAMENT TERRITORIAL I URBANÍSTIC

Per a fer front a les causes i els efectes del canvi climàtic resulta imprescindible ordenar els usos del sòl. A aquests efectes, cal actualitzar i revisar el **Pla Territorial General de Catalunya**, aprovat l'any 1995, que pot resultar una eina de gran utilitat per establir les estratègies territorials de conjunt a l'hora de fer front a l'emergència ambiental. Així mateix, és convenient efectuar un **balanç dels set plans territorial parcials vigents** -aprovats entre 2006 i 2010- amb la finalitat de potenciar-los i completar les seves directrius i normatives (especialment en matèria de riscos, implantació d'infraestructures, o la reubicació de sòls productius vulnerables).

Finalment, cal impulsar de manera decidida, des de la Generalitat i els ajuntaments, la **revisió i actualització del planejament municipal** que en molts casos es troba obsolet, per tal d'adaptar-lo als nous requeriments ambientals i a les directrius que ha establert el planejament territorial. A Catalunya, un criteri possible seria fer compulsòria la revisió immediata de tot el planejament general anterior a la Llei 2/2002 d'urbanisme.

COMPLETAR I MILLORAR LA CARTOGRAFIA DEL RISC

Cal disposar d'una cartografia actualitzada de qualitat i adequada, que permeti identificar les zones de risc, així com l'exposició i la vulnerabilitat davant les inundacions, els incendis, les esllavissades, els terratrèmols, els temporals marítims, etc. Això ha de permetre dissenyar estratègies i prioritzar intervencions tant en la prevenció dels riscos, com en situacions d'emergència. Aquesta cartografia ha de ser elaborada de manera multidisciplinària, d'accés lliure i s'ha d'actualitzar de manera obligatòria.

A Catalunya comptem amb instruments de gran interès com el Mapa de Protecció Civil, l'INUNCAT i els Mapes de Riscos Geològics i el Mapa Geoantròpic 1:25.000, que elabora l'ICGC. Però aquesta cartografia no és completa, ni integrada. Per posar només uns exemples: el Mapa de Protecció Civil no inclou tots els riscos geològics; els professionals del GRAF han fet notar que els mapes de risc d'incendi no tenen l'escala ni la capacitat normativa adequada; i els Mapes de Riscos Geològics i el Mapa Geoantròpic no es culminarien, al ritme actual de producció, fins d'aquí 40 anys.

Cal posar els mitjans per tal de completar, actualitzar, integrar i dotar de caràcter oficial aquestes fonts d'informació essencials.

REVISAR LA DELIMITACIÓ DE LES ZONES INUNDABLES I EL DOMINI PÚBLIC HIDRÀULIC

Revisar la delimitació de les zones inundables i el domini públic hidràulic. Es recomana revisar la cartografia oficial de perillositat calculada amb models que minusvaloren la perillositat de les avingudes i delimitar de nou oficialment zones inundables. En particular, resulta convenient abandonar la teoria de la probabilitat com a única regla d'anàlisi de la perillositat hidrogeològica (períodes de retorn) i afavorir l'ús de dades d'episodis realment ocorreguts.

És fonamental implantar solucions basades en la natura (SbN) que confereixin espai als llits fluvials i a les conques i els permetin recuperar part de la seva heterogeneïtat geomòrfica. **No hi ha cap mesura per recuperar l'equilibri hídric més eficaç que respectar el disseny de la pròpia naturalesa.** La conca necessita temps i espai per fer el seu cicle hidrològic de manera equilibrada: assegurant el proveïment en moments de sequera i disminuint la força devastadora de les crescudes.

Per això, sempre que sigui possible, cal crear en les conques espais de reequilibri hidrològic que permetin la laminació de pics, disminuir l'energia de les avingudes, recarregar els emmagatzematges naturals i reorganitzar el drenatge de manera tan natural com sigui possible. Aquests espais del riu o territoris de mobilitat fluvial s'han de recolzar en el **Domini Públic Hidràulic, que haurà de ser definitivament actualitzat**, delimitat i implementat, aplicant-lo a l'ordenació del territori, a la planificació urbana i la redefinició d'infraestructures.

MODIFICAR LA CLASSIFICACIÓ I QUALIFICACIÓ URBANÍSTICA DEL SÒL EN SITUACIÓ DE RISC

Es recomana aplicar de manera sistemàtica les millores en la mesura de la inundabilitat (models digitals d'elevacions, coneixement del règim hídric) en la revisió de la classificació i la qualificació urbanística dels usos del sòl. Aquests nous sistemes han d'emprar-se per revisar la viabilitat de les classificacions i els projectes existents en sòl urbanitzable, que no han de prosperar fins haver realitzat la necessària reconsideració. **En els sòls ja urbanitzats que es troben situats en àrees inundables cal preveure mesures per a la progressiva reducció d'activitats**, començant per les més sensibles, així com plans específics de contingència i alarma. Resulta convenient inscriure de manera obligatòria els riscos existents en els registres relatius a la propietat dels terrenys i els immobles. Cal evitar que la construcció de infraestructures de mitigació sigui la via preferent per a la generació de nou sòl urbanitzable. En matèria d'incendis es necessari considerar el risc existent abans d'autoritzar noves classificacions de sòl i noves construccions, especialment en assentaments dispersos que amplien en gran manera l'expansió de les àrees vulnerables.

REVISAR L'ESTAT I EL DISSENY D'INFRAESTRUCTURES DE MOBILITAT I SUBMINISTRAMENT

Cal revisar l'estat de les xarxes de transport i els elements que les integren en relació a les situacions de risc i establir plans de contingència en la gestió de la mobilitat quotidiana davant de col·lapse (mitjans supletoris o redundants i protocols de gestió davant de situacions d'alerta). Al costat de la seva restitució, cal revisar la ubicació, el disseny i el traçat d'aquelles infraestructures que estiguin sotmeses a risc associat al canvi climàtic (o contribueixin a incrementar-lo) per a cercar alternatives més adequades. Cal així mateix, **desenvolupar i mantenir infraestructures que garanteixin el subministrament energètic i d'aigua** en períodes d'esdeveniments climàtics extrems i 3 períodes de sequera.

RENATURALITZAR I RESTAURAR ÀREES COSTANERES

L'augment del nivell del mar i la recurrència de temporals marins, cada cop més freqüents i intensos, genera alts impactes en les àrees costaneres, especialment pel que fa a les platges (erosió i regressió) i a les inundacions (coastal flooding). Davant d'aquests fenòmens **es recomana evitar l'increment de la urbanització i artificialització de la façana costanera**, així com impulsar la renaturalització de les platges, mitjançant la generació o ampliació dels espais de dunes i la plantació d'espècies adaptades a les zones sorrenques. Caldrà, així mateix, procedir a la deconstrucció d'algunes infraestructures existents (com alguns passejos marítims, tal com ja estan fent alguns municipis catalans). Finalment, resulta crucial preservar el espais naturals existents, en particular els aiguamolls.

IMPULSAR ELS PLANS LOCALS D'ADAPTACIÓ AL CANVI CLIMÀTIC

Cal estendre la creació de plans locals d'adaptació al canvi climàtic, que ja han emprès alguns ens locals de Catalunya, al conjunt del territori. En alguns casos -àmbits metropolitans, comarques de muntanya- serà convenient que aquests plans tinguin un caràcter supramunicipal. **Els plans locals d'adaptació han de coordinar-se amb el planejament urbanístic i les agendes urbanes, tot incloent actuacions com:** **a)** la relocalització gradual d'aquells enclavaments urbans en àmbits de risc, tot restaurant i renaturalitzant el sòl alliberat; **b)** la prohibició d'urbanitzar àmbits amb risc d'inundació o altre tipus de risc climàtic; **c)** "des-impermeabilitzar" part dels espais públics urbans per augmentar la capacitat de filtració de l'aigua; **d)** potenciar la presència d'arbrat i la cobertura vegetal a les ciutats per reduir l'efecte illa de calor i avançar en la renaturalització sobre la base d'espècies autòctones, tot donant continuïtat a corredors verds urbans en connexió amb el entorn natural de la ciutat; **e)** Crear xarxes de refugis climàtics urbans, tant en espais oberts com tancats, de lliure accés, que permetin a la població més vulnerable conviure amb esdeveniments de temperatures extremes; **f)** evitar la urbanització de sòl rústic quan no estigui justificada per l'augment de la població o la necessitat de localitzar activitats; **g)** foment d'infraestructures verdes i blaves, tot incorporant aiguamolls artificials, parcs inundables i riberes vegetades com a elements que permetin esmorteir els efectes d'una inundació sobtada.

MILLORAR EL SISTEMA DE GESTIÓ DE LES EMERGÈNCIES

Arran dels darrers esdeveniments, moltes administracions públiques han revisat els protocols de protecció civil i d'alerta a la població, així com, si és el cas, de confinament o desplaçament de les persones.

En les àrees d'alt risc, cal complementar aquestes mesures amb actuacions específiques, com ara:

- a)** assegurar en les zones inundables que les plantes baixes del immobles tinguin sortides d'emergència practicables i comunicació amb les plantes superiors;
- b)** en les àrees amb perill d'incendi establir estratègies permanents de gestió de les cobertes vegetals (mosaic paisatgístic, franges de protecció, pirojardineria);
- c)** establir una normativa per a l'accés i la gestió de les primes d'assegurances, per tal de garantir-ne l'assequibilitat.

**FOMENTAR
L'EDUCACIÓ EN
MATÈRIA DE CANVI
CLIMÀTIC, GESTIÓ DEL
RISC I L'EMERGÈNCIA**

Davant el procés de canvi climàtic resulta imprescindible impulsar l'**educació, la cultura científica i el compromís ciutadà** en la cultura del risc i la prevenció.

Per això és fonamental comptar amb les comunitats locals i les associacions ciutadanes, tant per a la prevenció dels riscos com per a l'actuació en cas d'emergència. Aquesta formació i participació en la **cultura del risc** ha d'incloure la realització de simulacres a escala de les localitats, les empreses i els centres educatius.

Finalment, per tal d'orientar de manera efectiva l'extraordinari potencial de la solidaritat ciutadana en les situacions d'emergència, **és necessari tenir previstes les estructures** destinades a fomentar-la i organitzar-la abans de que es produeixin els esdeveniments.

CANVI CLIMÀTIC I TERRITORI AL MEDITERRANI IBÈRIC

PRINCIPALS RECOMANACIONS DE LA CONFERÈNCIA D'EXPERTS ORGANITZADA
PER LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA EL 30 I 31 DE GENER DE 2025